

Kultúrmenedzsment

Százhuszonnyolc oldalon, elegáns, „franciás” formátumban jelent meg *Bobokné Belányi Beáta Kultúrmenedzsment könyvtári és információs szervezetek vezetőinek* című kötete. Valószínűleg kevesen lelkesülnek e hír és e megjelenés kapcsán. A menedzsmentnek jó ugyan a „hivatalos” sajtója, fontosságára az illetékesek nem győzik eléggé felhívni a figyelmet, jelentőségének nyomatékozása nélkül szinte már alig képzelhető el „általános” (könyvtári) kérdésekkel foglalkozó cikk, tanulmány, gondolatmenet vagy előadás, hozzászólás, ám ugyane témakörnek kialakult egy fölöttébb ellendrukker folklórja is. Szinte már a régi, rossz vicc juthat erről a folklórról az ember eszébe a fiait önvérével tápláló pelikánról, pelikánanyáról. (Arról a legendáról van szó, amelyet a szeretet legszebb szimbólumának tartanak-neveznek a teológusok és a legendák kedvelői. Mivel „a jégbe fagyott világban nincs élelem fiai számára, mérhetetlen irgalommal rámered anyai tekintete az éhezőkre, majd a meddővé fagyott tájra, és azután egy mondhatatlan mozdulattal csőre felhasítja mellét és a kibugyanó piros meleg vér ismét életretáplálja a dermedőket... Pie pelicane!”). Erről a pelikánról szól a vicc: Mi lesz ma ebédre, kérdi a pelikángyerek. Jujjj! Már megint pelikánhús?) Nos, ezen folklór szerint a menedzsment a tudni nem érdemes dolgok tudománya, a közhelyek és köztudalmak, a banalitások és a mindenki által tudott, ismert, untig gyakorolt fogások, munkálatok pedáns és fölöslegesen részletező elmélete, öncélú zsonglörködés a rendszerelmélet, marketingkutatás, stratégiai tervezés, minőségbiztosítás, Total Quality Management (a sor hosszan folytatható) elveivel, fogalmaival, kategóriáival. E folklór nyilvánult meg igen élesen akkor is, amikor a hírhedt Fekete Angyal gyilkosságsorozata (?) kapcsán kivétel nélkül minden újság megjegyezte (némiyik hosszan „csámcsogott” rajta), hogy a „dolog” egy minőségbiztosításon, minőségbiztosítási eljáráson sikeresen átesett kórházban történt. No, úgy látszik ennyit ér az!

E folklórral, amelyből épp csak felvillantottunk valamit, nem lehet, nem érdemes vitatkozni. Nem lehet, mert arctalan, alakatlan, érvekkel nem élő „füstgomoly” csupán, amely azonban – füst lévén – a legkisebb résekbe (lélekrésekbe is) behatol, behatolhat. De nem is érdemes, mert az ilyesféle folklór megszüntetéséhez, füstjének elosztatásához egészen más eszközökre van szükség, mint az argumentáció korszerű eljárásai és elvei, a racionális megvitatás módszerei és metodikái. Pedig szükség lenne legalább mérsékelni, kiterjedését korlátozni, de miképp?

Talán úgy, ahogy Bobokné Belányi Beáta könyve teszi ezt. Mindenekelőtt azzal, hogy nem is vesz tudomást róla. Nem sorjáztatja az ellenérveket, nem gyözköd a menedzsment fontosságáról, nélkülözhetetlenségéről, hasznáról, pazar hozamáról. Mindezt természetesnek veszi és így véteti is az olvasóval. Egészen másként közelít a kérdéshez. Valahogy úgy tesz, mint az igazán kiemelkedő történészek. Az átlagos történész ritkán mulasztja el, hogy ne pertraktálja olvasóját a fejlődés, a történelmi mozgás felgyorsulásának adataival, adatsoraival. Azzal, hogy évtíz-

ezredekén át (látszólag) minden ugyanúgy maradt, hogy a bronzkorban ugyanolyan gyorsan (vagy lassan) történt a seregek helyváltoztatása mint Julius Caesar, sőt Napóleon korában, hogy az áruk mozgása miben sem tért el (kis túlzással) a Neander-völgyben és a középkori falvak „piacain” stb., stb., stb., míg aztán jött az ipari forradalom... Az igazi történészek viszont valahogy így beszélnek: „el-látogathatnánk Ferneybe is, Voltaire-hez, és mivel a fikció úgysem kerül semmibe, hosszan elbeszélgethetnénk vele anélkül, hogy nagyobb meglepetésben lenne részünk. Az eszmék terén ugyanis kortársaink a XVIII. századi emberek; szellemük és szenvedélyeik elég közel állnak a mieinkhez, nem éreznék magukat mellettük idegenben. De tartson csak vissza bennünket a házában néhány napig a ferney-i házigazda, s nagy lesz a meglepetésünk mindennapi élete részleteinek vagy akár tisztálkodási szokásainak láttán. Iszonyú távolságokra döbbernénk rá mindenben...”. Nyilvánvaló: csak a távolságot érzékeltetni, az ipari forradalmak három (? , talán már négy vagy öt) fázisának, hullámának egyre vészterhesebb gyorsulását emlegetni éppoly kevés, mint a józan paraszti ész mindenkor érvényes, „örök” állandóságát glorifikálni, megtenni permanens mércének és instanciának. Csak a kettő együtt, saját érvényességi körébe utasítva, „abszolút” mozzanatainak relativitását, a relativitásukban fellelhető „abszolút” magvaik felmutatását elvégezve hozhat eredményt. Éppen úgy, mint az Bobokné Belányi Beáta könyvében történik. Mert elmond a szerző jószerivel mindent a (kultur)menedzsmentről, ami a kanonikus szakirodalomban fellelhető, ám ezt a szakirodalmat mintegy széljegyzeteli, állandóan – már-már sormintászerűen – szembesíti a menedzsment előtti meglátások mestereinek nézeteivel: közmondásokkal, a költészet és irodalom klasszikusaival, a bölcsélet nagyjainak hosszú sorával, mígnem eljut az olyasféle óriások megállapításaihoz (Birgesre és Hamvas Bélára gondolunk), akik egyszerre előlegezik a menedzsment gondolatrendszerét és lépnek is túl rajta – ki tudja milyen, ma még csak általunk sejthető irányokba. Ez a – schellingi értelemben vett – tájolás teszi unikálissá a könyvet, számos társa ellenében. De nemcsak ez. Bobokné Belányi Beáta ért hozzá, hogy a – mi tagadás – nem éppen szívderítő ábrákat, táblázatokat, meghatározásokat, distinkciókat, szimbólumokat (semmivel sem kevésbé vonzóak mint a modern formális logika algebrikus jelölései) stb. oldott, értelmesen szép, gyönyörűen világos szövegmintázatban helyezze el, mintegy absztrakt festményekként, amelyek a konzervatív otthonosságú szalon falán sokkal jobban „veszik ki magukat”, mint a tárlatokéin. Azt a – nincs rá jobb szó – nőies bájt és meghittséget, amit ez a szöveg, kreatív ellentmondásban (persze nem kontradiktatorikusban) a képletekkel, modellekkel, akribiával felvonultat, a téma szakirodalmában eddig csak Zalainé Kovács Éva munkáiban lelhattük fel. (Hivatkozik is rá a szerző nyomatékosan.)

Többször is esik szó a műben arról, hogy miként kell a nemszeretem dolgokat is elfogadtatni, nemcsak megszerettetni, de mintegy interiorizáltatni a menedzsment során a munkatársakkal, partnerekkel, kollégákkal, használókkal, ügyfelekkel, kívülállókkal. Arról nem esik szó, hogy miként lehet (és kell) a menedzsmenttel kapcsolatos ellenérzéseket, az említett folklór híveinek nézeteit oldani, ellentétbe fordítani. Erről nem beszél, nem ír Bobokné Belányi Beáta, ezt – egyszerűen – megcselekszi.

Nem esett eddig szó róla, hogy végül is mit tárgyal, miről ír a könyv. Legszívesebben most sem ejtenénk szót róla. Inkább csak elborzasztásul közölnénk a

fejezetek címeit, amelyek – az eddig elmondottak alapján ez világos lehet – mit sem árulnak el a lényegről. E címek a következők: A vezetői munka természete, jellegzetességei és szükségessége. Teljeskörű Minőségelvű Vezetés – A közeljövőt prognosztizáló trendek, várható tendenciák – Az általános rendszerelmélet és rendszerszemlélet funkciója, értelmezhetősége és következményei a könyvtári munkában – A döntéshozatal irányítóelveinek megfogalmazása – A cél, a tevékenység és a szervezet egysége – Működés és irányítás. Ellenőrzési, értékelési szempontok és módszerek. Hatékonyság és teljesítménymérés – Projektmunka – A projektszerű működés jellemzői – Emberközpontú vezetés és Teljeskörű Minőségelvű Vezetés.

Ilyesféle fejezetcímek fellelhetők minden menedzsmentről szóló könyvben. Ami a fejezetcímek után áll, alig valahányban. És épp ez a lényeg. A megatrendekről (igen kritikusan) szólva a szerző pertraktálja az ún. metatrendeket is. Ha nem lenne képzavar, azt mondanánk, metakönyvet írt, könyvének legalábbis egyik legfőbb hozadéka, hogy – anélkül persze, hogy ennek külön passzusokat szentelne – nemcsak a menedzsment információ- és tudásanyagát adja elő (a kettő – lásd a könyv egyik legfontosabb gondolatmenetét – éppen nem ugyanaz, sőt!), de határozottan szól magáról a menedzsmentről is (hisz épp ezért *meta*, lásd a tárgynyelv és metanyelv közkeletű megkülönböztetését).

Javaslatunk tehát a következő: ne azok vegyék kézbe ezt a kötetet, akiket érdekel maga a kultúrmenedzsment (kézbeveszik azok ügyis), hanem azok, akik a folklór hívei, akik a menedzsment hasznának, értelmének (stb.) kétségbevonói, akik utálják ezt az egész tematikát (akiknek „jelszava, mármög’ meg minek a’”, hogy a költővel szóljunk). Nyugodtan kézbe vehetik, nyugodtan elolvashatják, hisz alig száz oldalas (a képleteket, táblákat stb. át lehet, nem kell, de lehet ugorni). Különös élményben lesz részük (VK)

Bobokné Belányi Beáta: Kultúrmenedzsment könyvtári és információs szervezetek vezetőinek. Bp., 2001, Typotex Kiadó, 1750 Ft.

Bobokné Belányi Beáta

KULTÚRMENEDZSMENT

*könyvtári és információs
szervezetek vezetőinek*

